

ЈЕДНА СУМОРНА ФОРМУЛА

и она у систему ~~и проблем~~ светског мира

Формула та одређује шта је то хладан

рат. Хладан рат, то је садизам, порок, мучитељство, злоупотребе људских телена-
та и оних активних и оних пасивних. У оба табора се говори дословно исто:
миш наш, то је мир у свету; брига наша, то је ваш бољи живот. ~~У оба~~ у оба та-
бора се таленти гоне у предикцију средстава за мучење, а сви људи се гоне да
трпе мучења, остварују уништења, фантазирају о самоуништењу. У оба табора се
заборавља да се један део агресивних енергије мора претварати, и претвара се
у кооперативну енергију, иначе нема живота. У оба табора се заборавља да су
људи једна заједница, густо прирасли једни уз друге као бабе на грозду и да,
стого, људи увек раде заједно, и кад раде ~~заједно~~ заједно и кад раде посебно.
Из свести о тој заједници изашла је народна: Што год ко ради себи ради. Из
исте свести о заједници, најтежњом, изашла је ~~не~~ ^{писао} крупног песника Чена Чена:
Што је год тамо и овде је; ако се неко даровит родио, и мени се родио; ако
неко умре, и ја сам умро. Не питај кога то оглашују звона, тебе оглашују. Они
који су направили блокаду, тврду и немилосрдну као задећена река, и себи су
се направили. Они који су направили друмове и детеће пијаче у ~~нашим~~ ^{нашим} возду-
ху, и блокадастима су их направили. ~~А~~ ^А пала је људска кра и при томе легања-
њу, на обе стране: и по брашну, и по угљену, и по баријери, и по каџему коџе.
Садичтичке параде на обема странама возе лешеве у бојном реду: хладан рат.

Ако се та суморна формула прерали у мали китерарни

ни оглед, добија се отприлике ово. Људи неизменично иду напред и иду назад
у моралу и цивилизацији, али су перманентно даровити, у добру и у злу дарови-
ти, и дочекују или приређују све исте историске појаве са увек другим и дру-
гим режијама, при чему, опет неизменично, људи бивају талентовано племенитији
не што су били дотле, или талентовано суровији и дивљији не што су били икада.
Неко би могло даровито човечанство допустити да историја буде једнолика у
сценама, кад је већ тако једнолика у штафу свем. ~~Кад~~ ^{Кад} већ у штафу историје леже
све исте клице, нека бар процеси остварење буду што разноврснији, разрађенији,
некада неочекивано дирљиви, некада ненадмашни по страхотама и ужасима. Грчки

трагичар Есхил исписао је религиозно надахнуту реч: Сваки ужас доживи свој
ужас. Преведено је то у разне језике. Човечанство од данас превело је то
на технолошки језик — данас више још не музика интернационални језик — и да-
иста, свака страха за сразмерне кратке време доживи своју супер(страхоту.
Једна од парова данашњице лежи у речи супер: шта боље или што горе — то је
^{у модалној пракси свеједно} — али надпретити, надуплашити, надбити, надубити.
Даровити људи од данас знају за низ супер(ратова, супер(смрти. Зар да човек
једнако тактизира и препреденствује, једнако да мрзи, прети и свети се!
зар да човек једнако буде пресечан, лесаван, глуп! зар да човек једнако
страда. зар да стид и срам једнако дејствују наторујући, по старински,
првен у образе и у савест! Не, не! Ако, решимо, Цезарима стоји писано да ће
крз плимину времена["] увек бити убијани — то је по Шекспиру, а Шекспир, молим,
био је такође даровит — онда нека то буде, у низу случајева, убодима мачева,
отсецањем главе на паљу, гушењем јастуцима, гутањем отрова ^{последе} хемиске
усавершености, сагоревањем у пламенима бензина. И тако даље и даље, крз плимину
времена["]. Неки примитивни народ на острву, тако читамо, решио је да свог
Цезара натакне на јаку улицу и пусти га у море да му тигар-ајкуа, она што
једе људе, изгризе доњу половину тела, а ^{горња} ~~доња~~ да остане на улици и позабави
очи и срце даровитих судија. Али тигар-ајкуа није разумела ствар, сматра-
ла да тереју шегу с њом, ударила^у чамом репом и преврнула га, и онда рашчере-
~~чила~~ ^{чила} и другу половину Цезара и обе половине једнога од судија. Бива
ето и такве ^{решија} ~~решија~~ код примитиваца, наравно. Да наведемо још један пример,
решимо, како су у току времена режирене окупације. Њизаци су издржали три
окупације, и трпели, наравно, под туђом управом, али се свечаношћу забележили^у
у својим историјама ~~што~~ ^{користи и наслеђе} од бивших својих окупатора. Римљани
су им утврдили идеју: да сви на острву имају да се уједине; и показали им ~~своје~~
чудо: как се направе путеви, земљилик се измени, и живот људи промьета;
^{добра фантаза} Окупација Викинга скандинавских лонка је Њизацима вештину грађење броде-
ва, — зар се у скандинавском епу не помиње викиншки броџ који се тако даје
сматати да стане у торбу — научили их морепловству, развили у њима карактер
оних који се неустрасиво носе с океанима, и најзад, научили их причати ~~и~~

и измишљати приче и бајале. Окупација Нормана научила је Енглеze говорити француски, и данас је у церемонији објављена закон^â које је краљ потписао, уобичајена ~~звучна~~ ^{француска} звучна реч: *Le roi le veut*; научили их лепшим манирима, ^и утели ред по парохизама и контролу у држави. А Арапи у Шпанији, хја, била је и ту свачега, али окупатори оставише Шпанцима архитектуру, елементе музичких мотива и поезије, показаше склад боја, напнуше у шпанску крв мало пунокрвне своје крви. Шпански песник Антоније Мечате — наш савременик ~~доскора~~ ^{доскора} — ~~је~~ ^{је} је то памтио са захвалношћу, и написао стих: Ја сам Арапин шпански. И тако, редом, друге и друге окупације, што боље и што горе, све до оних које смо ми познати, супер окупације генизних делата свих родова ~~оружја~~ ^{оружја}, свих мучитељских оруђа.

Од свих нешто раније изређених ~~идеолошко-режиских~~ ^{идеолошко-режиских} полатака, за нас је можда најзанимљивији полатак: да и стид и срамота имају да се пре-режирају. За нас, мали и умерено даровит народ у питању стида све је још по старом и старинском. Једна режија: повређени стид јако брзи, и стид најпре осећа кад смо ми другог повређили. Умерено образовани као што смо, многи међу нама знају за древни спев ГИЛГАМЕШ, и у њему ~~и~~ ^{се} већ мотив стида, и каква ~~и~~ ^{се} мотив: животиња ^{се} пре човека ~~застиди~~ ^{застиди} од онога што човек ~~ради~~ ^{ради}. Један наш песник написао је, не сувише давно, песму, и у њој целу једну покрајину, са више стотина хиљада људи, читао: Зар ~~ва~~ ^{ва} немате стида? не осећате шта је срамота? Ту песму ми и данас знамо и помињемо. Хладан рат великих народа и великих сила испустио је стид из реквизита. Ни у четири ока, ни јавно, нико ~~ни~~ ^{ни} коме да се пожели да га стид пече... ~~Доста~~ ^{Доста} се без старих Грка и Римљана не може ~~када~~ ^{када} год треба непросечно мислити и непросечан став заузети. У ономе свету Римљанка одговара за свој живот на земљи. Како да је знала шта је то стид, и страх од стида, иначе страх од неких судија није ме могао учинити бољом / *non possum melioris iudicis esse metu* — ~~Горазбоје~~ ^{Горазбоје}. А у Грчкој, Диоген, био је обичан човек али ~~врло~~ ^{врло} необичних особина. Диоген је натерао стид у образ Великом Александру, остварио простим начином хумано дело скрушавања охолости. Младуше, у Великом Александру још је било стида. Кажи шта хоћеш, шта желиш да ти учини Велики Александар. Хоћеш ли благо, чин, силу да заповедаш, да прстом не макнеш а други све за тебе да уради. Хоћеш ли народу

ви чујете, на четири језика истовремено, истоветне просечне поруке и речи,
 истоветну просечну аргументацију. Пре неколико дана грмнуло је од преко-
 океанске стране: "Да је председник Сједињених држава наредио да се настави
 рад на фабриковању хидрогенске бомбе. Заповест драматична, бесумње, али став
 тако просечан, мисао про-сеч-на. Ако није председник онда просечну мисао
 објављује министар: "Ми немамо бомбу и не треба нам, јер ми хоћемо мир, и оста-
 варићемо мир. С друге стране, просечност репрезентује угледни члан парламен-
 та. "Ми имамо бомбу, али имамо је само зато што хоћемо мир, и баш с помоћу
 бомбе ћемо и сачувати мир." Прва страна преузима: "А чули сте експлозију! Да,
 имамо сад бомбу и ми, и тако је и добро, равнотежа у моћи и престижу рушења,
 што ће најзад и загарантовати мир. Ступа пред микрофон професор, филозоф.
 Смитите се, не бојте се од бомбе, бомба сама собом неће праснути. Њекав је
 зао и неваљав, он једнај у коме је и прасак и пропаст. Али умирите се, стојимо
 пред конференцијом... Даровитим режисерима конференција је бести прекопи.
 Ама требало би једаред да изрежиремо конференцију на Антарктику, тамо куда од-
 лезу непросечна храброст и неуморна мисао људи од науке, људи од коопераци-
 је — дако једаред и једна конференција донесе један непросечан став или јед-
 ну непросечну идеју. На Антарктику, можда конференција успети да замисли,
 испереле, страшну ледену хладноћу, и страшну врућину супербомбе "као у унут-
 рашњости сунца," како је недавно поручено свету. Можда конференција имати
 непросечну машту једног великога писца који је недавно писао: Некако, то мора
 бити највећа врућина и највећа хладноћа. Па, ко скоро изгори, рај му је да још
 јурне у лед, а ко се скоро смрзне, рај му је да скочи у ватру. Тако нешто пак-
 кено ће настати кад се испали и супербомба, и настане врућина као у унутраш-
 њости сунца, и ледена пуштав празнине од свега размесенога и убијенога... Умири-
 те се, људи, ако још можете да се умирите. Слушајте, обе стране света поручују:
 "Још није касно! Још може бити мира." Можда и може. Простота и једноставноста
 мире који би, према ономе што се чује у лабораторији, и лаборанти и материјал за
 бомбе, став неколико меријаша, уз наравно, неку непросечну ~~мисао~~ мисао.

закон аналогije је један од најзанимљивијих. Начело аналогije у природи каже: „Сви односи се редукују на један основни.“ Појатни су су понекад невероватно чудни и дивни. У једном од раскошних минералних кристала — тако нас

јеручио један фини професор који се већ одавно у своме пепелу смирио — дијагонални односи истичу бројеве 8, 16, 32, 64. У музици, ~~када~~^{цела} нота се ситни у четвртине, осмине, шеснаестине, тридесетдвојине, шездесетчетвртине. А ових дана читамо: да се при расплођавању једне ћелије у више, места ~~четири~~ четири младе ћелије код релативно велике збојнице, међерасплођавање код других једне ћелије ићи према бројевима 8, 16, 32, 64. И све то без икаквих ^{импозантним} плагијата, него по ^{закону} аналогijама у природи. И тако идући за тим ~~закон~~ конем, можда смомо рећи ово. Када се сударе две половине света, то је, у ~~основи~~ основи, као кад су се она судариле биве флоте енглеска и шпанска, или кад су се сударили градови Фиренца и Сијена, или кад се сударе две ^{луте} ~~жене~~ жене ~~који~~ који је једна можда и обе готово ^{дасаспу} витријел у очи супротној страни. Да онда ² може неочекивано укључити у процес нешто треће, и може ~~укључити~~ укључити борбу у једноме стадију — као што је само, рецимо, обострани ² ~~страх~~ страх укључио сукоб у прелужен ² ~~стању~~ стању ² хладне рате — или ће једна страна ~~примити~~ примити ^{с тим} ~~перез~~ перез а друга отети победу, ~~да~~ да ће надживети перез и победу и поражени и триумфатори, јер живот на овој планети, то је питање живота — животног сунца и интерпланетарних односа. Дође тако човек и до ~~момента~~ хумора ² ~~да~~ да ће, док је живото сунца ~~не~~ ² ~~нема~~ ² ~~интелигентан~~ ² ~~страх~~ ² ~~са~~ ² ~~обе~~ ² ~~странице~~ ² ~~победити~~ ² ~~победити~~. И осмели се човек да две силне и велике државе сразни са ~~оним~~ ² ~~двојицом~~ ² ~~из~~ ² ~~Аристофанове~~ ² ~~комедије~~ ² ~~који~~ ² ~~су~~ ² ~~такође~~ ² ~~желели~~ ² ~~да~~ ² ~~једна~~ ² ~~друга~~ ² ~~де~~ ² ~~хвала~~ ² ~~али~~ ² ~~им~~ ² ~~је~~ ² ~~интелигентан~~ ² ~~обострани~~ ² ~~страх~~ ² ~~диктирао~~ ² ~~свега~~ ² ~~овакве~~ ² ~~зајед~~ ² ~~љивости~~ ² ~~Како~~ ² ~~си~~ ² ~~стари~~ ² ~~друже~~ ² ~~како~~ ² ~~се~~ ² ~~осећаш~~ ² ~~се~~ ² ~~осећам~~ ² ~~Врло~~ ² ~~рђаво~~. Тачно као и ти. Али да оставимо Аристофана. Зар не изобије прави хумор из онога што Русија поручује Америци, са тобожњим искреном шапом: ~~Нике~~ ² ~~жив~~ ² ~~им~~ ² ~~не~~ ² ~~прети~~ ² ~~а~~ ² ~~они~~ ² ~~нада~~ ² ~~хистеричну~~ ² ~~дреку~~ ² ~~да~~ ² ~~су~~ ² ~~мерали~~ ² ~~прићи~~ ² ~~фабрико~~ ² ~~вању~~ ² ~~супер~~ ² ~~бомбе~~. Не мање хумора има у ономе што Америка, такође на уши ~~неке~~ ² ~~света~~ ² ~~поручује~~ ² ~~Русији~~ ² ~~Ми~~ ² ~~наравно~~ ² ~~имамо~~ ² ~~хидрогенску~~ ² ~~бомбу~~ ² ~~али~~ ² ~~нека~~ ² ~~се~~ ² ~~зна~~ ² ~~све~~ ² ~~док~~ ² ~~н~~ ² ~~смо~~ ² ~~нападнути~~ ² ~~нећемо~~ ² ~~баци~~ ² ~~ти~~ ² ~~из~~ ² ~~ваздуха~~ ² ~~ни~~ ² ~~шаку~~ ² ~~песка~~.

За завршетак, док смо још при мекко веселијем расположењу, да са љубазном дозволом, упутимо првој конференцији за споразум и сарадњу једну молбу, и ~~два~~ ^{три} просечна питања на која бисмо желели да нам се дају не-просечни одговори. Молба јест да нам се сачувају просечне смрти. А два питања: ^{што да се ради} Каква ће бити стање света кад ~~најбољим~~ ^{ма и до} људи не буду више имале никакве посла? ² Зему ће служити, у пустињи, ² најсавршенију демократију, живот који не вреди живети.

Мислора Секукић

Мислора Секукић